

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Станіслав Феліксович ДОМБРОВСЬКИЙ,
доцент, заслужений юрист України,
професор кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права,
taranenko1975@mail.ru,

Людмила Станіславівна ТАРАНЕНКО,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права,
taranenko1975@mail.ru

УДК 349.442.237.7 (477)

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЙОГО АДАПТАЦІЇ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На основі порівняльного аналізу та наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних учених у галузі аграрного права окреслено актуальні питання щодо проблем кодифікації аграрного законодавства України і його адаптації до законодавства Європейського Союзу. Досліджено проблеми вдосконалення аграрного законодавства щодо регулювання правових відносин аграрного сектора української економіки, в тому числі у сільському господарстві країни. Вивчено причини недоліків у правовому регулюванні діяльності сільськогосподарських товаровиробників, проаналізовано упушення та питання керівництва з боку органів державної влади в аграрному секторі економіки. Проаналізовано значущі аграрне законодавство, яке необхідно прийняти і привести до вимог законодавства Європейського Союзу. На підставі проведеного дослідження та з урахуванням укладеної Угоди про асоціацію Україною з Європейським Союзом обґрунтовується необхідність розробки і прийняття Аграрного

кодексу України як “аграрної конституції” українського народу.

Ключові слова: сільське господарство, аграрно-промисловий комплекс, Світова організація торгівлі, Європейський Союз, аграрне законодавство, кодифікація аграрного законодавства, його адаптація до законодавства ЄС, аграрний кодекс.

В українській державі на сьогодні сільське господарство є провідним сектором економіки. Як доводить світовий досвід, без належного науково-освітнього та правового забезпечення неможливо приділяти належну увагу подальшому розвитку цієї важливої продовольчої галузі України. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах, коли Україна є членом Світової організації торгівлі. Крім того, великим досягненням українського народу, яке закріплено кров'ю наших батьків синів і дочок, є укладення у 2014 року Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, яка одночасно ратифікована парламентами обох сторін [1, с. 8]. Згідно з цією Угодою про асоціацію велика увага з боку держави повинна бути приділена розвитку сільського господарства та в цілому аграрного промислового комплексу України шляхом прийняття єдиного кодифікованого аграрного акта.

У юридичній літературі неодноразово робилися спроби наукового обґрунтування щодо вдосконалення аграрного законодавства шляхом його систематизації і кодифікації, а також прийняття аграрного кодексу України. Ці питання досліджувалися вченими і науковцями-аграрниками України, Російської Федерації, Республіки Білорусь, Казахстану, Узбекистану тощо.

Про необхідність прийняття “Аграрної конституції” — Аграрного кодексу стверджували і стверджують як вітчизняні вчені-аграрники, так і науковці зарубіжжя, зокрема: Н. О. Багай, Г. Ю. Бистров, В. А. Вороніна, В. М. Гайворонський, Л. І. Дембо, Л. К. Еркінбаєва, В. П. Жущман, А. М. Запорожець, О. В. Зенюкова, П. І. Йосифів, Т. О. Коваленко, М. І. Козир, С. В. Киселев, І. П. Кузьміч, І. П. Кузьміч, П. Ф. Кулинич, Ф. Р. Муратшин, В. В. Носік, О. О. Погрібний, В. І. Семчик, А. М. Стагівка, Н. І. Тітова, В. Ю. Уркевич, Г. Г. Файзулін, Ж. Т. Холмумінов, В. В. Янчук, В. З. Янчук та інші.

Проте, незважаючи на низку таких наукових досліджень, до цього часу українським парламентом цей кодифікований акт не прийнято. Тому вважаємо, що Верховна Рада України VIII скликання зобов'язана прийняти Аграрний кодекс України з таких підстав.

У зв'язку із укладенням Угоди про асоціацію Україною з Європейським Союзом (далі — ЄС), почали відбуватися значні зміни юридичних правил гри аграрного сектору економіки України на світовому ринку, особливо з країнами Європейського Союзу. Фактично без дотримання правил цих країн. Україна отримала в особі аграріїв право заповнювати експортні безмитні квоти ЄС, тобто фактично вступила в новий міжнародний ринок. Наша держава отримала змогу безперешкодного експорту до країн Європи власної сільськогосподарської продукції, яка повинна відповідати європейським нормам як законодавству України, так і відповідному законодавству цих країн.

В Україні прийнято і діє низка таких законів: “Про безпечність та якість харчових продуктів” [2], “Про ідентифікацію та реєстрацію тварин” [3], “Про аквакультуру” [4], “Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики

України на період до 2020 року” [5], “Про аграрні розписки” [6], “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” [7] та інші. Вони направлені на забезпечення виробництва якісної сільськогосподарської продукції і можуть бути основою для Аграрного кодексу.

Отже, наступив час кодифікувати чинне аграрне законодавство шляхом прийняття єдиного головного кодифікованого законодавчого акта — Аграрного кодексу України, якого селяни називають “Аграрною конституцією”. Цей акт, на їхню думку, нарешті, захистить їх права та інтереси, які передбачені Конституцією України та розширить конституційні норми [8].

Цей новий правовий аграрний документ вищої сили сприятиме зведенню всіх аграрних нормативно-правових актів, яких в українській державі є понад 20 тис. [9, с. 3]. До таких правових документів відносяться не лише закони, а й постанови Верховної Ради, Укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти міністерств та інших органів виконавчої влади. Розробка та прийняття Аграрного кодексу України, на нашу думку, сприятиме й усуненню суперечностей між цими правовими актами різної юридичної сили.

Н. О. Багай підкреслює, що аграрне законодавство обов’язково має ґрунтуватися на конституційних засадах [10, с. 32]. Розвиток аграрного законодавства України розглядали комплексно і спільно науковці-аграрники В. І. Семчик, П. Ф. Кулинич, В. М. Стретович, О. О. Погрібний, Ц. В. Бичкова, О. А. Поліводський, З. А. Павлович, В. І. Сонюк [11].

Необхідність прийняття Аграрного кодексу України обґрунтовано вченими-аграрниками З. В. Янчуком та В. В. Янчуком, які визначили предмет і об’єкт правового регулювання цього кодексу [12, с. 58–62]. Ідею про розроблення і прийняття Аграрного кодексу України підтримує В. П. Жужман [13, с. 11–13].

Проблемою, на думку В. М. Корнієнка, є відсутність єдиного акта кодифікованого характеру, а також і те, що українські законотворці ще не розробили Аграрний кодекс України [14, с. 19]. Він підкреслює, що під кодифікацією слід розуміти “... діяльність щодо об’єднання законодавства в укрупненні акти, кодекси ...”. Це такий спосіб систематизації законодавства, при якому упорядкування форми раніше виданого законодавства провадиться поряд з удосконаленням його змісту по суті [14, с. 23–24].

Ми вважаємо, що на підставі викладеного повинна проводитися ліквідація прогалин і в аграрному законодавстві, повинні бути переглянуті та доповнені новими правовими приписами застарілі або невиправдані норми.

Як вбачаємо, джерела аграрного права України, мають особливості, які обумовлені тим, що відсутній, на відміну від інших галузей права, єдиний кодифікований акт. У ньому необхідно об’єднати і систематизувати, якщо не всі, то хоча б значну частину норм аграрного законодавства, при умові достатнього прийняття аграрних законів, направлених на врегулювання аграрних відносин, у зв’язку із укладенням Угоди про асоціацію Україною з Європейським Союзом. Доцільно провести аналіз ефективності діючого аграрного законодавства, обґрунтувавши його ефективність.

Ми погоджуємось з думкою В. Ю. Уркевича про те, що аграрне право перебуває в стадії формування і є малоєфективним. Така ситуація склалась у зв’язку з кризовими явищами в більшості галузей економіки; недостатньою ефективністю аграрних законів; не належною досконалістю державного

управління аграрним сектором економіки; декларативністю і незабезпеченою фінансовою підтримкою нових правових норм; неузгодженістю та нестабільністю; системністю внесення змін і необґрунтованих доповнень; розробкою аграрного законодавства без участі юристів та економічного обґрунтування і фінансової підтримки тощо [17, с. 327].

На сьогодні немає сумніву про потребу систематизації аграрного законодавства, яке підвищить ефективність сільськогосподарського виробництва, адже систематизація аграрного законодавства — це активна правова діяльність, пов'язана з упорядкуванням і вдосконаленням законодавчих та інших нормативно-правових актів, зі зведенням їх у внутрішньо узгоджену систему [18, с. 256].

Більшість учених вважають, що кодифікація — це вища форма систематизації, яка полягає в тому, щоб змінити зміст законодавчих актів аграрного законодавства й об'єднати в один нормативно-правовий акт [19, с. 85–87].

Значна частина українських науковців також підтримує прийняття Аграрного кодексу України, до яких належать А. М. Статівка [21, с. 93], В. В. Носік [22, с. 19], Т. О. Коваленко [23, с. 15, 16], В. З. Янчук [24, с. 37–39], В. І. Семчик [25, с. 48, 49], А. М. Запорожець [26, с. 6], П. І. Йосифів [27, с. 411]. Цих учених щодо прийняття аграрного кодексу підтримують і вчені-аграрники Російської Федерації. До них слід віднести Г. Ю. Бистрова [29], Б. А. Вороніна [28, с. 142], М. І. Козира [30, с. 49], О. В. Зенюкову [31, с. 73], Н. Н. Тютереву, М. І. Палладіну [15, с. 50] та інших.

На нашу думку, прийняттю Аграрного кодексу України повинен сприяти набутий досвід прийняття та практичне використання аграрних кодексів у Франції, в окремих країнах Латинської Америки — у Мексиці, Уругваї тощо [32, с. 42]. Аналогічні спеціальні аграрні кодифіковані закони діють у США, Японії, Польщі [34, с. 33].

Так, наприклад, основним джерелом правового регулювання аграрних відносин сільськогосподарської діяльності у Франції є Аграрний кодекс у вигляді п'яти книг. Він направлений на довготерміновий розвиток сільськогосподарського господарства і освоєння сільськогосподарських територій, на правове регулювання сільськогосподарських кооперативів, які є основними товаровиробниками аграрної продукції [16, с. 413–414]. Отже, аграрні правовідносини у Франції регулюються Аграрним кодексом, який закріплює існування різних форм власності у сільському господарстві, різноманітних форм управління сільськогосподарськими підприємствами, розвиток орендних відносин, орієнтацію не лише на сільськогосподарські кооперативи, а й на великі фермерські господарства.

Також намагаються прийняти аграрні кодекси країни колишнього СРСР — Республіка Білорусь, Казахстан, Узбекистан [35, с. 242–246; 36, с. 351–352; 37, с. 596–597].

Вирішення такого складного правового питання, як прийняття нового кодифікованого аграрного акта, сприятиме вдосконаленню аграрного національного законодавства, що приблизить Україну у контексті адаптації до законодавства Європейського Союзу.

Як підкреслює В. Ю. Уркевич, майбутній Аграрний кодекс України повинен мати приватно-публічні норми, як закріплюють особливості як

внутрішніх, так і зовнішньо-приватних публічних аграрних відносин [43, с. 314–315].

Як свідчить історія України, беззаперечним фактом визнано те, що однією із провідних галузей економіки нашої української незалежної держави є аграрний сектор. Завдяки значним здобуткам у розвитку сільського господарства впродовж століть нашу країну визнавали як одну з найбільших постачальників сільськогосподарської продукції на міжнародний ринок торгівлі. Особливо в першу чергу це стосується зернових, олійних культур та продуктів цукрової і м'ясної промисловості аграрної галузі.

Отже, не враховуючи політичну й економічну ситуацію в Україні, на сьогодні перспективу агропромислового комплексу (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) неможливо недооцінювати, адже на території нашої держави розташовано мільйони гектарів орних гумусних земель, на яких є велика можливість вирощувати значну кількість якісної зернової продукції, що буде значним експортним потенціалом. Щороку Україною експортуються мільйони тонн зерна. Вчені юристи-аграрники стверджують, що потенціал сільського господарства реалізується не на повну потужність.

Ще 10 років тому, в Україні аграрії збирали 30 мільйонів тонн зернових, а тепер — 64 млн. тонн, тобто більше, ніж у два рази. У зв'язку з вищенаведеним, сільськогосподарські товаровиробники мають можливість встановлювати нові рекорди. Тому агропромисловий комплекс у цілому та рослинницька галузь сільського господарства зокрема повинні докласти значних зусиль для свого подальшого розвитку та сприяти збільшенню експортного потенціалу нашої держави [38, с. 6].

Серед найгостріших проблем на селі є трудова міграція, безробіття, занепад соціальної інфраструктури, поглиблення демографічної кризи тощо [39]. Слід також відмітити і таку проблему, як падіння цін на світових ринках, що спричинило негативні наслідки, такі як девальвація гривні тощо. Тому дешева гривня не грає на користь аграріям-експортерам [40]. Крім того, основними причинами виникнення цілої низки проблем уряд вважає незадовільне законодавче забезпечення належного захисту прав власності селян на землю і майно, недостатню фінансову підтримку сільськогосподарського виробництва, незадовільну соціальну сферу села [41].

Вищезазначені та інші проблеми необхідно розв'язати, на нашу думку, за допомогою прийняття Аграрного кодексу України, в якому слід передбачити такі питання: розмежування функцій і повноважень Міністерства аграрної політики та продовольства України, інших центральних органів та місцевих державних адміністрацій, особливо у сфері розвитку сільських територій; передбачити забезпечення впровадження соціальних нормативів та стандартів на селі; забезпечити розмежування міжбюджетних відносин центральних та місцевих органів виконавчої влади, які пов'язані з вирішенням питань фінансування різних проектів з розвитку села; закріпити пільгові режими оподаткування сільськогосподарських товаровиробників; визначити, щоб великі аграрні підприємства (агрохолдинги) сплачували відповідні податки та збори за вирощування сільськогосподарської продукції на орендованих землях, які знаходяться на територіях відповідних місцевих органів самоврядування, для фінансування утримання об'єктів соціального призначення на селі; обмежити сільськогосподарських товаровиробників у здійсненні посівів соняшника, сої та інших культур, які найбільш висушують родючу національну землю, у зв'язку

із цим знижується вміст гумусу в сільськогосподарських землях. А тому держава зобов'язана терміново розробити антикризову стратегію для аграрного комплексу з вживання відповідних заходів та спільно здійснити дії разом із сільськогосподарськими товаровиробниками.

Таким чином, для формування національного аграрного права має значення такий фактор, як розвиток аграрного законодавства шляхом кодифікації. Без здійснення кодифікації аграрні відносин можуть опинитися в законсервованому стані та буде стримуватися розвиток сільськогосподарського виробництва [42].

Враховуючи те, що 16 вересня 2014 р. відбулася значна історична подія, Верховна Рада України та Європейський парламент ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка фактично змінила хід розвитку нашої держави та продемонструвала орієнтованість України на Європу, вона задовольнила прагнення українського народу бути членом Європейського Союзу. Угода про асоціацію діє з 1 листопада 2014 р., в якій передбачено прийняття низки конкретних законів із різних галузей права, більшість з яких не є популярних. Важливою складовою угоди про асоціацію з Європейським Союзом є Угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Особливістю цієї додаткової Угоди є те, що протягом одного року українські товари та сільськогосподарська продукція в ЄС продаються без сплати відповідних податків. Цей важливий крок спрямований на захист української економіки, яка в умовах фактичної війни не зможе витримати відкритої конкуренції з товаровиробниками Європи.

Україною багато зроблено на шляху до гармонізації національного законодавства Європейського Союзу в окремих сферах економіки держави, в тому числі у сільському господарстві. Наша держава певною мірою забезпечує виконання взятих на себе зобов'язань щодо адаптації національного аграрного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Щоб здійснити це, потрібно прийняти не лише відповідно нові закони, а й мати грошові кошти. Якщо на відміну від наших сусідніх країн — Угорщини Румунії, Польщі, Словаччини, які за статусом кандидата у члени ЄС отримали значні позички на технічне вдосконалення всіх секторів економіки, Україна на таку допомогу гарантії не отримала [1, с. 8].

Наступила нагальна потреба у розробці і прийнятті низки аграрних законів та нормативно-правових актів, які сприяли б завершенню формування цілої системи аграрного законодавства України можливість ліквідувати правові прогалини і суперечності діючого аграрного національного законодавства.

Потреба у прийнятті такого кодексу обумовлено таким. До цього часу належним чином конкретно не визначено правове положення фермерських господарств, особистих селянських господарств, сільськогосподарських кооперативів, особливо обслуговуючих, господарських та акціонерних товариств різних типів, дорадчих сільськогосподарських служб. На практиці виникло невідкладне питання щодо подальшого законодавчого регулювання суспільних відносин в аграрно-промисловому комплексі України, створення належної галузевої системи державного управління сільським господарством, удосконалення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність з участю аграрних підприємств.

Велику і значну роль удосконаленню аграрного законодавства держави має відігравати центральний спеціалізований орган державного управління сільським господарством, яким є Міністерство аграрної політики та продовольства

України (далі — Мінагрополітики) [44]. Це Міністерство є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної аграрної політики, продовольчої безпеки держави, державного управління у сфері сільського господарства, садівництва виноградарства, харчової і переробної промисловості та комплексного розвитку сільських територій. Діяльність цього Міністерства спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України.

Це Міністерство зобов'язане виконувати функції з розробки проектів нормативно-правових актів щодо правового регулювання агропромислового комплексу і сільського господарства. Зокрема Мінагрополітики України зобов'язане також вирішувати такі правові питання: державної політики в галузях рибного господарства; ветеринарної медицини; регулювання безпечності харчових продуктів; у сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин; земельних відносин, лісового та мисливського господарства, контролю в агропромисловому комплексі. Мінагрополітики України відповідно до покладених на нього завдань повинно забезпечити виконання майже 290 питань, які входять до його компетенції.

Мінагрополітики України повинно узагальнювати практику в застосуванні законодавства з питань, що належать до його компетенції; розробляти пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносити їх на розгляд Президентіві України та Кабінету Міністрів України; здійснювати аналіз діяльності та передбачувати прогноз розвитку галузей агропромислового виробництва, кон'юнктури аграрного та продовольчого ринку, насичення його продуктами вітчизняного виробництва; вживати заходів, спрямованих на техніко-технологічне переоснащення галузей агропромислового виробництва, розвиток сільськогосподарського машинобудування, енергозбереження, координацію інноваційних проектів; забезпечення підтримки підприємств галузей агропромислового виробництва, особистих селянських і фермерських господарств, сільськогосподарську кооперацію; здійснювати нормативно-правове забезпечення у визначених сферах та галузях; контролює діяльність підприємств, установ та організацій, що належать до сфери діяльності та управління цього Міністерства; спрямовувати і координувати діяльність інших центральних органів виконавчої влади з питань, що належать до компетенції Мінагрополітики України, а також діяльність Державного агентства земельних ресурсів України, Державного агентства лісових ресурсів України, Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України, Державної інспекції сільського господарства України та Державного агентства рибного господарства України. Це Міністерство наділене правом порушувати перед Кабінетом Міністрів України питання щодо скасування актів агентств, інспекцій та служб повністю чи в окремі частині, якщо вони суперечать чинному законодавству.

Тому, щоб належним чином розв'язати проблеми, які виникли в аграрному секторі української економіки, необхідно прийняти низку законів, що стосуються сільського господарства, харчової і переробної промисловості; створити відповідну систему органів, визначивши їх конкретні завдання та функції як у зовнішніх, так і у внутрішніх аграрних правовідносинах, щоб державна політика була послідовною та ефективною. Потребують подальшого вдосконалення окремих аграрних норм у частині експорту сільськогосподарської продукції на світовий аграрний ринок.

Поряд з іншими аграрними законами необхідно прийняти спеціальний Аграрний закон “Про стимулювання інвестиційної діяльності на селі і в аграрному секторі економіки України”. Прийняття такого Закону пояснюється незадовільною ситуацією, що склалась на селі: безробіттям, сезонністю сільськогосподарських робіт, заробітною платою в галузі сільськогосподарського виробництва, яка найнижча порівняно з іншими галузями економіки. Закон сприятиме відродженню значної кількості підприємств на селі, в тому числі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, дасть змогу створити близько 40 тис. робочих місць, підвищенню рівня оплати праці та інших заходів, що сприятимуть зростанню достатку населення та відродженню сільських населених пунктів [45].

Також необхідним є створення незбиткових сільськогосподарських тваринницьких комплексів на території держави, що сприяло б підвищенню рентабельності аграрного товаровиробника. Крім того, від ефективності та результативності підтримки з боку держави залежить і розвиток такої важливої галузі сільського господарства, як тваринництво [46].

Вважаємо за необхідне розробити і прийняти Закон “Про юридичну службу, в тому числі сільськогосподарських підприємств різних форм власності і господарювання”. У цьому Законі слід врахувати діючі нормативно-правові акти, які регулюють діяльність юридичної служби.

Для успішного завершення реформування АПК України необхідно розробити і прийняти такі закони, як: “Про продовольчу безпеку України”, “Про економічну безпеку сільськогосподарських підприємств різних форм власності і господарювання” тощо.

Також саме в Аграрному кодексі України слід закріпити у спеціальному підрозділі конституційні права селян та обов’язки держави щодо їх юридичного забезпечення дотримання аграрних, земельних, трудових та екологічних прав. Крім того, у зв’язку із відсутністю Концепції кодифікації аграрного законодавства України, необхідно розробити її в установленому порядку з участю вчених-юристів і практиків та обґрунтувавши приведення норм аграрного законодавства в узгоджену і цілісну систему аграрного права.

Таким чином, Аграрний кодекс України повинен закріпити особливості правової регламентації як зовнішніх, так і приватно-публічних аграрних правовідносин. Поряд з Цивільним і Господарським кодексами України, головним комплексним кодифікованим актом повинен стати цей кодекс України. Він повинен бути універсальним і одним із способів систематизувати багатогранне аграрне законодавство, конкретизувати його зміст та ліквідувати правові прогалини, які повинні доповнюватися новими юридичними нормами. Доцільно при розробці Аграрного кодексу України і необхідних нових аграрних законів, враховуючи законодавчі та підзаконні акти, не допустити відступ від принципу верховенства права в нашій державі.

Основний висновок полягає в тому, що саме такий кодифікований акт надасть українському аграрному законодавству такі важливі особливості, як єдність, взаємоузгодженість та повноту правових норм аграрної галузі національної економіки України і сприятиме належному забезпеченню виконання Угоди про асоціацію, укладеної Україною з Європейським Союзом. Таким чином, від того наскільки ефективно співпрацюють парламент, уряд та інші органи виконавчої влади й органи самоврядування України буде залежати й ефективність імплементації Угоди про асоціацію.

Список використаних джерел

1. *Пасова, Т.* Угода про асоціацію: плюси і мінуси [Текст] / Т. Пасова // *Голос України*. — 2014. — № 182. — 24 вересня.
2. Про безпечність та якість харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР [Текст] // *ВВР*. — 1998. — № 19. — Ст. 98.
3. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин : Закон України від 04.06.2009 р. № 1445-VI [Текст] // *Урядовий кур'єр*. — 2009. — № 124. — 14 липня.
4. Про аквакультуру : Закон України від 18.09.2012 р. № 5293-VI [Текст] // *ОВУ*. — 2012. — № 79. — Стор. 26. — Ст. 3193.
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2012 р. № 2818-VI [Текст] // *Урядовий кур'єр*. — 2011. — № 24. — 9 лютого.
6. Про аграрні розписки : Закон України від 06.11.2012 р. № 5479-VI [Текст] // *Голос України*. — 2013. — № 11. — 18 січня.
7. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 03.09.2013 р. № 425-VII [Текст] // *Урядовий кур'єр*. — 2013. — № 190. — 17 жовтня.
8. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254-к/96-ВР [Текст] // *ВВР*. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
9. *Мацегора, К.* Аграрний кодекс систематизує 20 тисяч документів [Текст] / К. Мацегора // *Урядовий кур'єр*. — 2014. — № 98. — 3 червня.
10. *Аграрне право України* [Текст] : підруч. / за ред. О. О. Погрібного. — К. : Істина, 2007. — 448 с.
11. *Аграрне законодавство України: проблеми ефективності* [Текст] / за ред. В. І. Семчика. — К. : Колос, 1998. — 245 с.
12. *Янчук, В. В.* Проблеми і шляхи вдосконалення аграрного законодавства України [Текст] / В. В. Янчук // *Аграрне право України* : підруч. / за ред. В. З. Янчука. — [2-е вид., переробл. та доп.]. — К. : Юрінком Інтер, 2000. — 720 с.
13. *Жушман, В. П.* Аграрне право та законодавство України в питаннях та відповідях [Текст] / В. П. Жушман. — Х. : Одісей, 2011. — 736 с.
14. *Корнієнко, В. М.* Засоби вдосконалення аграрного законодавства [Текст] / В. М. Корнієнко // *Аграрне право* : підруч. [для студ. вищ. навч. заклад.] / В. П. Жушман, В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко та ін. ; за ред. В. П. Жушмана та А. М. Статівки. — Х. : Право, 2010. — С. 24-25.
15. *Палладина, М. И.* Общие вопросы и классификация источников аграрного права [Текст] / М. И. Палладина, Н. Н. Тютерева // *Аграрное право* : учеб. / С. А. Боголюбов, М. М. Бринчук, Н. О. Ведышева и др. ; отв. ред. М. И. Палладина, Н. Г. Жаворонкова. — М. : Проспект, 2011. — С. 46-52.
16. *Терновая, О. А.* Французская Республика [Текст] / О. А. Терновая // *Аграрное право* : учеб. / С. А. Боголюбов, М. М. Бринчук, Н. О. Ведышева др. ; отв. ред. М. И. Палладина, Н. Г. Жаворонкова. — М. : Проспект, 2011. — С. 413-418.
17. *Юркевич, В. Ю.* Аграрні правові відносини в Україні [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 / Юркевич Віталій Юрійович. — Х., 2007. — 431 арк.
18. *Скакун, О. Ф.* Теорія держави і права [Текст] : підруч. / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. — Х. : Консум, 2001. — 656 с.
19. *Коваленко, Т. О.* Систематизація аграрного законодавства України [Текст] / Т. О. Коваленко // *Стан та перспективи розвитку аграрного права* : матеріали Міжнародної наук.-теор. конф., присв. 80-річчю В. З. Янчука, Київ, 26-27 трав. 2005 р. / за ред. В. М. Єрмоленка, В. І. Курила. — К. : Магістр-XXI, 2005. — С. 85-87.
20. *Семчик, В. І.* Проблеми розвитку аграрного законодавства [Текст] / В. І. Семчик // *Концепція розвитку законодавства України* : матеріали наук.-практ. конф., травень 1996 р. — К. : Ін-т законодавства Верховної Радії України, 1996. — С. 237-239.

21. *Статівка, А.* Про аграрне законодавство України і проблеми його удосконалення в сучасних умовах [Текст] / А. Статівка // Підприємництво, господарство і право. — 2001. — № 7. — С. 7–9.
22. *Носік, В. В.* Проблеми кодифікації аграрного законодавства України [Текст] / В. В. Носік // Проблеми вдосконалення земельного та аграрного законодавства України: перспективи в ХХІ ст. : матеріали Міжнар. наук. конф. (27–28 квіт. 2006 р., м. Біла Церква). — Біла Церква : Білоцерків. держ. аграр. ун-т, 2006. — С. 17–19.
23. *Коваленко, Т. О.* Правові аспекти реструктуризації недержавних сільськогосподарських підприємств [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 “Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право” / Київ. нац. ун-т. — К., 2002. — 22 с.
24. Аграрне право України: практикум [Текст] / за ред. В. З. Янчука. — К. : Юрінком Інтер, 2011. — 256 с.
25. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні [Текст] : монограф. / за ред. В. І. Семчика. — К. : ІДП НАН України, 2003. — 280 с.
26. *Запорожец, А. М.* Аграрное право [Текст] : учеб. пособ. / А. М. Запорожец. — Х. : Консум, 1997 — 109 с.
27. *Йосифів, П. І.* Вплив особливостей сільськогосподарської діяльності на формування аграрного права [Текст] / П. І. Йосифів // Держава і право: Юридичні і політичні науки. — Вип. 34. — К., 2006. — С. 404–411.
28. *Воронин, Б. А.* Становление аграрно-правовой науки и актуальные проблемы ее развития [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 / Воронин Борис Александрович. — Уфа, 2000. — 374 л.
29. *Быстров, Г. Б.* Источники советского сельскохозяйственного права [Текст] / Г. Б. Быстров. — М. : Изд-во МГУ, 1985. — 190 с.
30. *Козырь, М. И.* Новое в правовом положении сельскохозяйственных товаропроизводителей России на современном этапе [Текст] / М. И. Козырь // Актуальные проблемы аграрного права России: теория и практика : сб. науч. ст. / отв. ред. М. И. Козырь, А. И. Бобылев. — М. : Право и государство, 2004. — С. 30–50.
31. *Зенюкова, О. В.* Общетеоретические аспекты формирования законодательства, регулирующего аграрные отношения [Текст] / О. В. Зенюкова // Стан та перспективи розвитку аграрного права : матеріали Міжнародної наук.-теор. конф., присв. 80-річчю В. З. Янчука, Київ, 26–27 трав. 2005 р. / за ред. В. М. Єрмоленка, В. І. Курила. — К. : Магістр-XXI, 2005. — С. 70–74.
32. Аграрне право України [Текст] : підруч. / за ред. В. З. Янчука. — [2-е вид., перероб. та доп.]. — К. : Юрінком Інтер, 2000. — 720 с.
33. *Дембо, Л. И.* Очерки современного аграрного законодательства капиталистических стран: США, Англия, Франция, Италия, ФРГ [Текст] / Л. И. Дембо. — М. : Госюриздат, 1962. — 248 с.
34. *Тараненко, Л. С.* Правове регулювання сільськогосподарського дорадництва в Україні [Текст] : монограф. / Л. С. Тараненко. — Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. — 164 с.
35. *Еркинбаева, Л. К.* Проблемы и перспективы совершенствования аграрного законодательства Республики Казахстан [Текст] / Л. К. Еркинбаева // Актуальные проблемы правового регулирования аграрных, земельных отношений, природопользования и охраны окружающей среды в сельском хозяйстве : материалы международной науч.-практ. конф. / отв. ред. Г. Е. Быстров, В. Ф. Понька. — М. : РУДН, 2010. — С. 236–247.
36. *Кузьмич, И. П.* Современные проблемы развития аграрного законодательства Республики Беларусь [Текст] / И. П. Кузьмич // Актуальные проблемы правового регулирования аграрных, земельных отношений, природопользования и охраны окружающей среды в сельском хозяйстве : материалы Международной науч.-

- практ. конф. / отв. ред. Г. Е. Быстров, В. Ф. Понька. — М. : РУДН, 2010. — С. 345–352.
37. *Халмуминов, Ж. Т.* Вопросы совершенствования сельскохозяйственного законодательства в Узбекистане [Текст] / Ж. Т. Халмуминов // Актуальные проблемы правового регулирования аграрных, земельных отношений, природопользования и охраны окружающей среды в сельском хозяйстве : материалы Международной науч.-практ. конф. / отв. ред. Г. Е. Быстров, В. Ф. Понька. — М. : РУДН, 2010. — С. 590–601.
38. *Громов, О.* Український АПК презентує себе світові [Текст] / О. Громов // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 234. — 16 грудня.
39. *Чорна, І.* Сучасний стан розвитку аграрного сектору [Текст] / І. Чорна // Юридична газета. — 2013. — № 22. — 28 травня.
40. *Музичук, О.* Ризики аграрного сектору [Текст] / О. Музичук // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 194. — 21 жовтня.
41. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158 [Текст] // ОВУ. — 2007. — № 73. — Ст. 2715.
42. *Файзуллин, Г. Г.* Федеральное аграрное законодательство — правовая основа государственного управления сельским хозяйством в условиях проведения в стране аграрной реформы [Текст] / Г. Г. Файзуллин // Аграрное и земельное право. — 2010. — № 2/62. — С. 34–40.
43. Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України : затв. Указом Президента України від 23.04.2011 р. № 500/2011 [Текст] // Урядовий кур'єр. — 2011. — № 89. — 19 травня.
44. *Бездітний, В.* Стимулювання інвестування в українське село [Текст] / В. Бездітний // Юридична газета. — 2013. — № 31–32. — 20 серпня.
45. *Коваль, Л.* Аграріям потрібна допомога [Текст] / Л. Коваль // Урядовий кур'єр. — 2014. — № 204. — 4 листопада.

*Рекомендовано до друку кафедрою трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 6 від 26 січня 2015 року)*

Надійшла до редакції 21.02.2015

Домбровский С. Ф., Тараненко Л. С. Отдельные проблемы кодификации национального аграрного законодательства и его адаптации к законодательству Европейского Союза

На основании сравнительного анализа и научных взглядов отечественных и зарубежных ученых в отрасли аграрного права обращено внимание на актуальные вопросы в части проблем кодификации аграрного законодательства Украины и его адаптации к законодательства Европейского Союза. Исследованы проблемы усовершенствования национального законодательства, которое направлено на регулирование правовых отношений в аграрном секторе экономики, в том числе в сельском хозяйстве страны. Изучены причины недостатков в правовом регулировании деятельности сельскохозяйственных товаропроизводителей, сделан анализ упущения и проблемы руководства со стороны соответствующих государственных органов в аграрном секторе экономики. Сделан анализ аграрного законодательства, какое необходимо принять и привести его к требованиям законодательства Европейского Союза. На основании проведенного исследования и с учетом заключенного Соглашения об ассоциации Украины с Европейским Союзом обосновывается необходимость разработки и принятия Аграрного кодекса Украины как аграрной конституции украинского народа. Внесены отдельные предложения и в части обеспечения правовыми средствами производства качественной сельскохозяйственной продукции и сырья в соответствии до требований и правил ЕС.

Ключевые слова: сельское хозяйство, агропромышленный комплекс, Мировая организация торговли, Европейский Союз, аграрное законодательство, кодификация аграрного законодательства, его адаптация к законодательству ЕС, аграрный кодекс.

Dombrovskiy, S. F.; Taranenko, L. S. Some Problems of Codification of National Agrarian Legislation of Ukraine and its Adaptation to the European Union Legislation

On the basis of the comparative analyses and scientific views of national and foreign scholars in the sphere of Agrarian Law attention is drawn to the urgent questions in a part of codification of agrarian legislation of Ukraine and its adaptation to the European Union Legislation. Problems of improvement of legislation regulating legal relations in agrarian sector of economy and in state agriculture as well have been investigated. Reasons of disadvantages in legal regulation of agricultural manufacturers' activity have been studied. An analysis has been made of the omission and the problem of the Management on the part of the appropriate state authorities in the agrarian sector of the economy. An analysis of significant agrarian legislation has been made, which has to be accepted according to the requirements of European Union legislation. On the basis of the made research and with regard to the concluded Agreement on association of Ukraine with European Union the necessity of developing and adoption of Agrarian Code of Ukraine is substantiated as "an agrarian constitution" of Ukrainian people. Specific propositions have been made in the part of support of legal remedies for the manufacturing qualitative agricultural products and raw materials according to the requirements and rules of European Union.

Keywords: agriculture, agrarian and industrial complex, World Trade Organization, European Union, agrarian legislation, agrarian legislation codification and its adaptation to the legislation of European Union, Agrarian Code.

